

Min pappas hemligheter

Michel och hans syskon växer upp i Belgien på 1960-talet med föräldrarna Lucia och Henri. Allt verkar idylliskt – men en liten detalj skaver och väcker frågor. På pappans arm finns ett märkligt nummer, som barnen tror är ett telefonnummer. Men Henri vill inte prata om det.

Henris arbetsrum är låst, fyllt av dokument och fotografier från kriget. För Michel och Charly är rummet en förbjuden plats, en mystisk värld, kopplad till det anade mörker som pappan inte vill tala om.

Min pappas hemligheter är en animerad film baserad på Michel Kichkas självbiografiska serieroman. En berättelse om överlevnad, minne och mod – berättad med värme, humor, ömhet och djupaste eftertryck.

Rek för 7 t.o.m. gymnasiet

INTRODUKTION

Filmen *Min pappas hemligheter* bygger på serieboken *Deuxième génération: Ce que je n'ai pas dit à mon père* (2012) av Michel Kichka.

Michels pappa – Henri Kichka – var alltså en verklig person, som föddes i Bryssel 1926 i en judisk familj som migrerat från Polen. Han deporterades 1942, överlevde lägren och återvände till Belgien efter befrielsen. Senare blev han en central röst i landets minnesarbete kring Förintelsen.

Handledningen fokuserar på de historiska ramverken, "stängda rum" och berättande. Filmen synliggör också hur attityder kring rasism, jämlikhet och jämställdhet har förändrats över tid.

Min pappas hemligheter prisades dubbelt på Cannes JUNIOR 2022, där den utsågs till Bästa film av både högstadie- och gymnasieelever!

HANDLING

Michel, hans lillebror Charly och deras syskon växer upp i en trygg familj med mamma Lucia och pappa Henri under 60-talet i Belgien. Allt verkar idylliskt: barnen leker, cyklar i kvarteret och umgås med sina vänner – men en liten detalj skaver och väcker frågor. På pappans arm finns ett märkligt nummer, som barnen tror är ett telefonnummer eller en kod. Men Henri vill inte prata om det.

Henris arbetsrum är låst, fyllt av dokument och fotografier från kriget. För Michel och Charly är rummet en förbjuden plats, en mystisk värld, kopplad till det anade mörker som pappan inte vill tala om.

När bröderna får tillfälle smyger de in och utforskar arbetsrummets hemliga arkiv. Det de finner är inte begripligt, men fasansfulla bilder av ett konturlöst mörker etsar sig fast. Charly börjar kissa i sängen och Michel har återkommande mardrömmar.

Samtidigt pågår livet; lekar, syskongräl, en första förälskelse och upptåg som bestraffas med internat. Men utanför hemmet stöter Michel på antisemitism. Klasskamrater anklagar honom för att "ha dödat Jesus", en lärare kallar de judiska barnen för bibliska namn, och slaktaren lurar honom att äta fläsk. Även i kärleken möter han motstånd – flickvännen Marilynnes pappa vill inte att hon ska dejta en judisk kille. Å andra sidan säger hans mamma att han måste gifta sig judiskt.

Michel börjar teckna karikatyrer av Hitler och nazisterna och uppmuntras av pappan som säger att sonen är hans "hämd på Hitler".

1961 pågår Eichmann-rättegången i Jerusalem och bevakas i belgisk tv. Det blir ett uppvaknande för hela landet, och även för Henri. Han, som tidigare teg, börjar tala – men inte hemma. Han blir ett oförfärdigt vittne; håller föredrag, skriver, deltar i ceremonier och studieresor. Hemma däremot fortsätter tystnaden. Michel och Charly känner sig övergivna – pappans ord är för världen, inte för dem.

Ett nytt ofattbart mörker drabbar familjen när Charly dör i en olycka – en olycka som dessutom inträffar när Charly i hemlighet följer efter sin pappa för att försöka få reda på vad han gör alla dessa hemlighetsfulla timmar bortom hemmet.

Förlusten är fruktansvärd för familjen. Men Henri, låst i sitt trauma och inlåst i sitt rum, är oförmögen att gråta med sin familj. Hans slutenhet blir till nya byggstenar i muren mellan honom och Michel.

Michel lämnar uppväxtåren och hemlandet när filmen rör sig mot sitt slut. Han flyttar till Israel, går med i en kibbutz, möter sin framtida fru och försörjer sig på att teckna karikatyrer för tidningar.

Avståndet till pappan består, men kommer till en vändpunkt när Michel tvingas med på en minneskonferens där hans pappa gästföreläser och sen åker med honom till Auschwitz. Där, där så många liv släckts och den förhärjande tystnaden började, tar en åldrande far och hans nu vuxne son stegen längs spåren mot en livstids väntande försoning. Michel får ta del av sin pappas slutna rum och uppmannas föra minnena vidare – vilket är vad filmen gör.

Koppling till läroplanen, Lgr22

Filmen rekommenderas för åk 7 t.o.m. gymnasiet. Exempel på relevans inom grundskolan.

HISTORIA åk 7-9

Imperialism och världskrig, cirka 1850–1950

- De båda världskrigen, deras orsaker och konsekvenser. Förtryck, folkfördrivningar och folkmord. Förintelsen och Gulag. Människors motstånd mot förtryck.
- Tolkning av historiska källor från tidsperioden och granskning utifrån källkritiska kriterier. Värdering av källornas relevans utifrån historiska frågor.
- Analys av historiebilder kopplat till tidsperioden, till exempel hur olika aktörer använder historia för att skapa opinion eller legitimera makt.

SAMHÄLLSKUNSKAP åk 7-9

Individer och gemenskaper

- Människors identiteter, ekonomiska resurser och möjligheter i samhället och hur dessa kan påverkas av bland annat socioekonomisk bakgrund, kön, ålder och etnicitet. Begreppen makt, rättvisa, jämlikhet och jämställdhet.

Beslutsfattande och politiska idéer

- FN:s syfte, huvuduppgifter och verksamhet samt det nordiska samarbetets bakgrund och innehåll.

Rättigheter och rättsskipning

- Kränkningar av de mänskliga rättigheterna i olika delar av världen och internationellt arbete för att främja mänskliga rättigheter.

RELIGIONSKUNSKAP åk 7-9

Etik och livsfrågor

- Grundprinciper inom några etiska modeller, till exempel konsekvensetik och pliktetik.
- Analys av och reflektion över etiska frågor utifrån elevernas egna argument samt utifrån tolkningar inom religioner och andra livsåskådningar och utifrån etiska modeller. Sådana frågor kan till exempel handla om frihet, rättvisa och solidaritet.

HENRIS TATUERING OCH FÖRINTELSEN

Under andra världskriget förde nazisterna miljontals judar till koncentrations- och förintelseläger. I lägret Auschwitz-Birkenau, som låg i det ockuperade Polen, fick fångarna sina fängnummer intatuerade på armen.

Det här skedde från 1941 och framåt. Tidigare hade fångar haft tygmärken och brickor med sina nummer, men i Auschwitz bestämde nazisterna att numret skulle tatueras direkt in i huden.

Syftet med numren var att avhumanisera människorna. Genom att ersätta namn med ett nummer ville nazisterna ta ifrån dem deras identitet och göra dem till anonyma fångar i en mördar-maskin. Att märka en människa på det sättet är ett fruktansvärt övergrepp i sig, men tatueringen var bara början.

- Vad menas med "avhumanisera"?
- Vilka var nazisterna som styrde Tyskland under Förintelsen? Vad var deras mål? Hur vann de makten och hur behöll de den?
- Hur påverkade första världskriget Hitlers väg till makten?

- Vad var Nürnberglagarna (1935), och hur påverkade de judarnas vardag i Tyskland?

- Judar registrerades, förlorade sina rättigheter, arresterades och deporterades från fler länder än dagens Tyskland. Bara från Belgien sändes exempelvis ca 25 000 judar – en av dem Michels pappa Henri – till Auschwitz. Varför spreds de antisemitiska lagarna?

- Nazityskland kontrollerade under sin höjdpunkt (1942–43) större delen av Europa. Vilka länder var då erövrade?

- Hur hade judar det i Sverige när så många europeiska länder var ockuperade?

- Sverige beskrivs som "neutralt". Vad betyder det? Är det skamligt eller försvarbart? Resonera och motivera!

- Sverige var drivande i att Nazityskland skulle märka judiska pass med ett J på 30-talet. Varför? Det låter inte särskilt "neutralt". Tycker du att det finns anledning att problematisera den svenska neutraliteteten? Varför är det viktigt, eller oviktigt?

De som deporterades till Auschwitz utsattes för ett brutalt system. Barn, äldre och sjuka skicka-

des ofta direkt till gaskamrarna. De som fick leva tvingades arbeta under omänskliga förhållanden, utan mat, utan sjukvård, under ständigt hot om våld. Tusentals dog av svält, kyla och misshandel. Totalt mördades omkring 1,1 miljoner människor i Auschwitz, de flesta judar.

- Vad var skillnaden mellan ett koncentrationsläger och ett förintelsläger?
- Hur många förintelsläger fanns det runt om i Europa?

Förintelsen upphörde inte av sig själv. Den stoppades när Nazityskland förlorade kriget och de allierade arméerna befriade lägren under 1945. Men för många miljoner var det redan för sent: omkring sex miljoner judar hade då mördats, tillsammans med romer, funktionsnedsatta, politiska motståndare och andra grupper.

- Vilka var de allierade länder som besegrade Nazityskland?
- Auschwitz-Birkenau befriades av Röda armén den 27 januari 1945. Dagen har utnämnts till en särskild kalenderdag – vilken?
- Vad tror du tatuering väckte för känsla hos Henri under hans liv?

EICHMANN-RÄTTEGÅNGEN – OM MEDIA, ANSVAR OCH RÄTTVISA

Adolf Eichmann var en högt uppsatt nazist och SS-officer. Han var en av de viktigaste organisatörerna bakom Förintelsen. Hans uppgift var att planera och samordna deportationerna av judar från hela Europa till koncentrations- och förintelslägren. Han var alltså ingen frontsoldat, utan en byråkrat – men en byråkrat som planerade massmord.

Efter Nazitysklands kapitulation 1945 beslutade de segrande allierade att ställa de högsta nazistledarna inför rätta. Rättegångarna hölls i staden Nürnberg i södra Tyskland mellan november 1945 och oktober 1946 och är kända som Nürnbergprocesserna. Där skapades grunden för hur vi idag talar om folkmord, krigsbrott och mänskliga rättigheter. Men Eichmann var inte bland de gripna när Nürnbergprocesserna hölls och man utgick från att han var död eller oåtkomlig,

Det visade sig sen att Eichmann hade lyckats fly undan de allierade, först gömt sig i Europa och sedan tagit sig till Argentina där han levde under falskt namn (Ricardo Klement).

1960 spårade den israeliska underrättelsetjänsten Mossad upp honom i Argentina. I en hemlig operation förde de honom till Israel för att ställas inför rätta. Rättegången hölls i Jerusalem 1961. Det var

en av de första rättegångarna där Förintelsen verkligen beskrevs i detalj inför en stor publik. Hundratal överlevare kallades som vittnen och berättade sina personliga historier. Många i världen hörde för första gången de grymma detaljerna om gas-kamrar, deportationer och livet i lägren.

- I filmen ser man hur Michels familj gick till ett kafé och tittade på den direktsända rättegången. Eichmann-rättegången var en av de första stora internationella rättegångarna som följdes av en global publik, tack vare tv och radio. Hur hade folk fått information om Förintelsen innan dess?

- Vad är skillnaden på en förstahandskälla och en andrahandskälla? Hur har det relevans i förhållande till Eichmann-rättegången?

- År 1961 var tv redan vardag i USA och Storbritannien, men fortfarande en ny lyx i många europeiska länder. Hur många hade tv i Sverige i början av 60-talet? När började tv-sändningarna i Sverige?

- Hur tror du att det kändes för Henri i filmen, och verklighetens överlevare, att se Eichmann ställas inför rätta?

Eichmann-rättegången lyfte fram individens ansvar: man kan inte gömma sig bakom en order eller ett system. Eichmann försvarade sig med att han just "bara hade följt order", men domstolen

slog fast att det inte är en ursäkt för brott mot mänskligheten.

- Vad hade hänt om domstolen hade accepterat hans förklaring?

- Kan du komma på situationer idag (i skolan, i samhället eller i världen) där någon försöker gömma sig bakom att de bara följde order? Hur bör man resonera kring ansvar i sådana situationer?

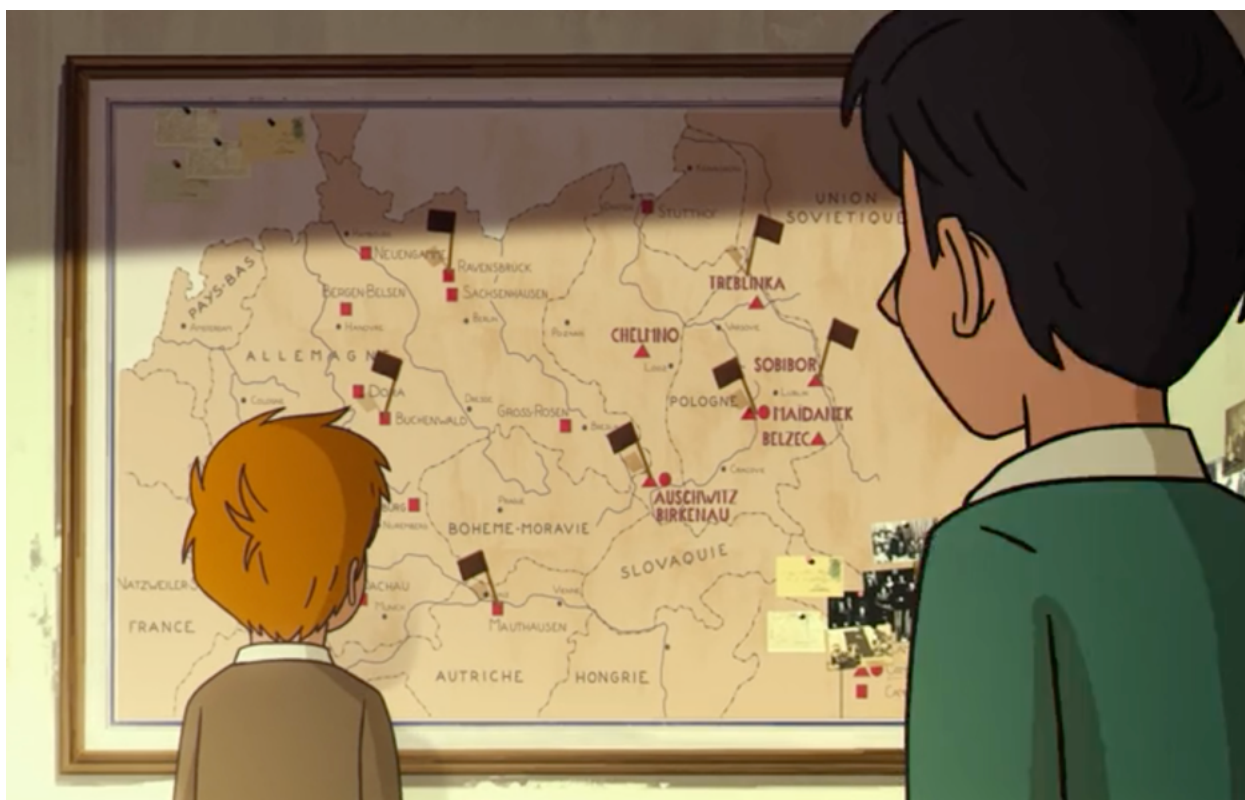
Eichmann dömdes till döden för brott mot mänskligheten och avrättades 1962. Han är den enda som faktiskt avrättats efter en dom i civil domstol i Israel.

- Kan en person som Eichmann överhuvudtaget möta "rättvisan"? Finns det straff nog för hans gärningar? Resonera och motivera!

- Vilka argument finns för respektive emot dödsstraff? Vad anser du själv?

Rättegången mot Eichmann hölls i Jerusalem och Israel dömde honom för brott som begåtts i Europa, långt utanför Israels territorium och innan staten ens fanns. Det blev ett viktigt exempel som banade väg för den moderna internationella straffrätten.

- Vad innebär "universell jurisdiktion"?

KÄNSLOMÄSSIGA RUM OCH STÄNGDA DÖRRAR

Pappans arbetsrum är förbjudet för barnen. Där inne processar han en del av sitt förflutna som han inte vill prata om. Arbetsrummets stängda dörr är således också en dörr till ett rum inom Henri, som hålls stängd mellan honom och barnen.

- Tycker du att pappan gör rätt eller fel som håller dörren stängd? Motivera varför.
- Gör barnen fel som söker igenom rummet och läser Henris dagbok?
- Mamman i filmen läser storasystern Hannahs dagbok. Är det försvarbart? Varför / varför inte?

Alla människor har rätt att själva bestämma vad de vill berätta och vad de vill behålla för sig själva. För vissa kan tystnad vara ett sätt att skydda sig från smärtsamma minnen eller känslor. Ibland kan man behöva tid – man kanske inte orkar prata nu, men kan göra det senare.

Men tystnaden kan också påverka andra. "Trans-generationellt trauma" (eller "andra generations trauma") betyder att svåra upplevelser – till exempel krig, flykt eller förintelsläger – kan påverka inte bara den som var med, utan också deras barn och ibland barnbarn.

• Inom psykologin pratar man ibland om coping-strategier. Det är olika sätt som människor använder för att hantera svåra känslor, stress eller problem – även när problemen inte går att lösa. Vilka olika copingstrategier kan vi ana i filmen?

• När barnen är små blir hemligheterna nästan ett "mysterium" som de tar sig an i en slags "lek". Varför tror du att lek är viktigt för barn, särskilt när de möter saker de inte riktigt förstår eller som känns svåra?"

• Kan vuxna också "leka" som en strategi för att hantera svåra saker? Kan till exempel humor, sport, dans och musik fungera som ventiler?

– Det finns situationer då tystnad inte är ett alternativ, då "hemligheter" absolut inte ska hållas hemliga eller hanteras genom copingstrategier. Om man själv eller någon annan far illa, är det viktigt att berätta för en vuxen man litar på!

Michels verkliga pappa Henri föddes 1926 och fördes till Auschwitz 1942. Han var alltså ett barn själv när han stängde dörren till sitt mörkaste inre rum, som hans barn sen försöker öppna.

På 1940–50-talet fanns nästan ingen förståelse för PTSD (posttraumatiskt stressyndrom) eller andra långsiktiga trauman. Många, som Henri i filmen,

stängde därför dörren om sitt trauma. Idag finns det mycket mer kunskap och erkännande av behovet av psykologiskt stöd, terapi och rehabilitering efter krig och katastrofer.

- Filmens titel är *Min pappas hemligheter*. Vad syftar titeln på?
- Vilka var filmens vändpunkter och varför? Hur förändrade de hemligheten eller dess kraft?

Efter att ha hört sin pappas föredrag konfronterar den då vuxne Michel honom och frågar om han inte skäms. Henri förklarar att överlevare som han skäms över det som nazisterna gjorde dem till, över att inte ha kunat rädda sina anhöriga – men också över att *ha överlevt*.

- Hur påverkas Michel av pappans ord? Hur tror du att hans syn på honom förändrades?
- Varför tror du att Henri började berättade för andra om sina erfarenheter, men inte för dem närmast honom?

ATT FORTSÄTTA BERÄTTA

Israels regering insåg att Eichmann-rättegången inte bara var juridik, utan också historia och pedagogik – en chans att dokumentera överlevandes vittnesmål. Att den har en central plats i *Min pappas hemligheter* – och återges i riktigt bilder – blir en brygga och påminnelse om filmens verkliga förankring och vikten av att fortsätta dokumentera och minnas vittnesmålen.

Filmen tar avstamp i pappans tatuering, en av hans gestaltade hemligheter. Det finns få eller inga överlevare med originaltatueringar från Auschwitz som fortfarande är i livet (små barn, och andra som inte var arbetsdugliga skickades nästan alltid direkt till gaskamrarna, registrerades aldrig och fick därför inga nummer tatueringar).

- Hur ska vi föra vidare minnet av Förintelsen? Varför är det viktigt?
- Konst och kultur påverkar oss på flera plan. Man kan säga att en film både rör (behandlar) och berör (skapar känsla). Vilken betydelse har det för hur vi minns och för vidare minnet av det förflutna?

Filmen kan beskrivas som en autofiktio – en genre som blandar fakta, fiktion och subjektivitet. Dess animerade form är helt motiverad ge-

nom berättelsen eftersom Michel själv tecknar, och filmen bygger på hans seriebok. Samtidigt gör det också berättelsen mer tillgänglig genom att tillföra en slags distans till det som skildras. Med animation blir det möjligt att berätta utan att göra anspråk på den totala verkligheten – och i det finns både vördighet och en möjlighet att nå målgrupper som annars hade valt bort eller stålsatt sig inför innehållet.

- Vad är skillnaden mellan en dokumentär och en spelfilm baserad på verkliga händelser?
- Kan spelfilm på något sätt komma närmre verkligheten, än en film som gör anspråk på att skildra (en del av) verkligheten? Resonera och motivera!

Belgien och Frankrike har länge haft en stark serie- och tecknartradition. Serier som Tintin och Spirou är kanske de mest kända exemplen på hur tecknade bilder både kan underhålla och spegla samhället. Tecknandet har också använts politiskt, i satir och karikatyrer som kommenterar makthavare, krig och orättvisor. Den här traditionen av att använda pennan som ett vapen är central i europeisk kulturhistoria. Animationsfilmen tar traditionen vidare till nya sammanhang och målgrupper.

- Vad menas med att "pennan är mäktigare än svärdet"? Håller du med? Varför / varför inte?
- När Michel var liten och ritade sa pappan "du är min hämnd på Hitler". Hur menade han? – Och hur blev det sanning?

Produktionsuppgifter

Originaltitel: Les secrets de mon père
 Regi: Véra Belmont
 Land: Frankrike 2022
 Speltid: 74 min
 Tal: Engelska
 Text: Svenska
 Tillgängliga format: DCP, VOD

Bokning

Skolbio på biograf: Smorgasbord Picture House
log@smorgasbordpicturehouse.se

Institutionella visningar: Smorgasbord Picture House
log@smorgasbordpicturehouse.se

Mer information, trailer och översikt:
www.smorgasbordpicturehouse.se/pedagog